

Sonate voor viool en piano

Bram Van Camp

Analyse

Toen ik in mijn vorige composities ontdekte dat ik bewust streefde naar een structurele climax op de gulden snede, wilde ik dit verder onderzoeken.

In de *Sonate voor viool en piano* was de gulden snede een pre-compositorisch uitgangspunt dat het volledig verloop van de tijd bepaalde. Dit heb ik kunnen verkrijgen door gebruik te maken van de zogenaamde Fibonacci-reeks.

1. Vorm

1.1. Macrostructureel niveau

De Fibonacci-reeks bepaalt het begin en het einde van secties.

In de *Sonate* is de Fibonacci-reeks op macroniveau aanwezig in een abstracte eenheid, die om intuïtieve redenen een tijdspanne van 17,5 op de metronoom bedraagt. Dit noem ik de Fibonacci-eenheid of FE. De FE-tijdsreeks is de enige reeks die doorheen de ganse compositie onafgebroken aanwezig blijft. De FE krijgt uiteraard belang op de punten waar een Fibonacci-getal verschijnt.

De gebruikte Fibonacci-reeks gaat als volgt:

0 - 1 - (1) - 2 - 3 - 5 - 8 - 13 - 21 - 34 - 55 - 89

Vermits de Fibonacci-reeks hier in de tijd wordt gebruikt, is het dubbele getal 1 niet weer te geven. Dit wordt ingevuld door een *senza misura* in het *Introduzione*. Het *Invocazione* valt dus op getal 2 terwijl ik in de tijd slechts één getal 1 heb gebruikt.

Dit is logisch want de FE kan je ook als centimeters op een meetlat zien. In dat geval kan het *Invocazione* enkel op het getal 2 vallen, daar er maar één maal 1 op een meetlat staat.

De enige afwijking op de tijd manifesteert zich in de 3 seconden Generale Pauze (GP), dat een arbitrair gegeven is en pas in de coda terug verschijnt om oorspronkelijk intuïtieve redenen. Anderzijds interpreteer ik deze 3 seconden ook als een FE (meer bepaald 15 op de metronoom, bijna 17,5, dus is het verborgen getal 1 toch een beetje aanwezig).

De idee van een *senza misura*, ter vervanging van 0 - 1 - (1) wordt consequent volgehouden in de cadenzen tussen de delen (*Intermezzo* en *Apoteosi*). Deze duren dubbel zo lang als het *Introduzione* of de *Coda*. Er worden 2 FE van het vorige en 2 FE van het volgende deel afgenomen. Hierdoor valt het Fibonacci-getal exact in het midden van de bewuste cadenzen.

Om de gulden snede exact in de tijd te berekenen, was het noodzakelijk om de tempi in relatie tot elkaar te stellen. Ook het gebruik van fermatae, accelerandi en ritardandi heb ik bewust vermeden omwille van dit doel.

De ervaring als uitvoerder leert me dat ritardandi en accelerandi omwille van de muzikale vrijheid en het belang van het organische verloop noodzakelijk zijn. Concertante uitvoeringen hebben me geleerd dat hierdoor niets onduidelijker wordt in de algemene structuur.

De tempi zijn met de volgende formules berekend, ervanuitgaande dat het eerste tempo intuïtief gekozen werd:

a)
$$\frac{\text{Aantal FE} \times 60}{\text{Tempo}} = \text{Duur van een tijdspanne in s}$$

b)
$$\frac{\text{Duur van de compositie in s}}{\text{Duur van een tijdspanne in s}} = \text{Aantal FE van een tijdspanne}$$

Vermits de FE voor ieder deel hetzelfde moest blijven, werd hun tempo het volgende:

I. Invocazione

Kwartnoot = 70

1 FE = 2 maten 4/4

II. Scherzo

Kwartnoot = 108

1 FE = 24 zestienden
of 2 maten 3/4

III. Adagio

Kwartnoot = 35

1 FE = 4 kwarten
of 1 maat 4/4

1.2. Meso- en microstructureel niveau

Voorbeeld: het eerste deel *Invocazione*

Meso

Plan 1: Pulsen vanuit de Fibonacci-reeks

- zowel de expositie als de reëxpositie hebben een symmetrische pulsengalerij in de FE
- ten opzichte van de gulden snede spiegelen zich 2 pulsengalerijen met een andere eenheid (de viool met een eenheid van een halve noot, de piano met een eenheid van een 16de kwintool)

Plan 2: Intern symmetrische ritmiek in de melodie (aangeduid met A, B, C en d)

- in 16de kwintolen in de viool, daarna gespiegeld door de piano in 8ste triolen

Micro

- Vrije ritmiek (in de opvulling van de pulsen)
- Seriële ritmiek, vertrokken vanuit de Fibonacci-reeks
bvb. m 25 - 27 in de piano: pulseenheid = 16de kwintool

